

Střední pedagogická škola Boskovice,

příspěvková organizace

Komenského 343/5, 680 11 Boskovice

Prevence školní neúspěšnosti

Školní poradenské pracoviště

Školní rok 2024/2025

Obsah

Úvod	3
Školní neúspěšnost	3
Identifikace rizikových faktorů	4
Rizikové faktory	4
Znaky v rámci školy	4
Postup řešení	5
Aktivity školy	5
Role rodičů a zákonných zástupců	7
Role učitele	8
Role třídního učitele	9
Role školního poradenského pracoviště	9
Role vedení školy	10
Možná opatření	10
Hodnocení a monitorování	11
Užitečné zdroje a literatura	11

Úvod

Prevence školní neúspěšnosti na Střední pedagogické škole Boskovice je důležitým dokumentem pro zajištění kvalitního vzdělávání a podpory žáků s různými vzdělávacími potřebami. Tento dokument popisuje strategie a postupy, které by měly být použity k identifikaci a prevenci rizikových faktorů školní neúspěšnosti. Zahrnuje také opatření pro zlepšení školních výsledků, snížení absencí a snížení počtu výchovných a kázeňských opatření žáků.

Prevence školní neúspěšnosti je důležitá nejen pro žáky, ale také pro učitele a rodiče, kteří mohou být zapojeni do procesu podpory. Tento dokument také zahrnuje informace o roli učitelů, zákonných zástupců a odborníků, kteří mohou poskytnout podporu a pomoci žákům s různými vzdělávacími potřebami.

Cílem tohoto dokumentu je poskytnout jasný a komplexní rámec pro prevenci školní neúspěšnosti a pomoci žákům dosáhnout svého plného potenciálu.

Školní neúspěšnost

Školní neúspěšnost je z hlediska pedagogicko-psychologického a socio-pedagogického pohledu chápána jako selhávání žáka v podmínkách školního vzdělávacího programu (ŠVP) nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání, k učitelům a obecně ke škole.

Bývá důsledkem nevyváženosti ve vývoji osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci, volných vlastnostech a v neposlední řadě také v rodinném prostředí. Neúspěch je často způsoben několika příčinami, které je třeba včas rozkrýt a přijmout účinná opatření směřujících k nápravě. Podpora školního úspěchu vychází zejména z atmosféry školy, ve které je podporováno učení každého žáka, tedy dobrými mezilidskými vztahy jak mezi žáky, tak mezi žáky a pedagogy.

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z vyhlášky č. 27/2016 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění a jejím cílem je vyhledávání potencionálně neúspěšných žáků a vytváření podmínek ke zlepšení jejich školní úspěšnosti.

Identifikace rizikových faktorů

Existují faktory ovlivňující negativně školní neúspěšnost (rizikové). Jejich vědomost je klíčovou pro nastavení účinných opatření prevence školní neúspěšnosti. Díky nim lze nastavit efektivní způsob identifikace žáků ohrožených školním neúspěchem.

Rizikové faktory

Školní neúspěšnost je nejčastěji ovlivněna těmito faktory:

- osobnost dítěte (snížená inteligence, poruchy učení, nedostatečná paměť, emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži),
- poruchy chování a poruchy autistického spektra,
- zdravotní problémy žáka (dlouhodobá absence),
- vysoká absence žáka,
- změna ŠVP v důsledku přestěhování, přechodu na jinou školu,
- nepodnětné rodinné prostředí, střídavá péče,
- rodinné prostředí (nezájem o školu a školní dění, nezájem rodičů o spolupráci se školou),
- nadměrně ochranné rodinné prostředí,
- dítě ohrožené sociálně nežádoucími jevy (zhoršená rodinná situace, šikana, domácí násilí, problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole, ve třídě, ve vztahu s učitelem) a ohrožení sociálně patologickými jevy,
- dítě s odlišným mateřským jazykem.

Znaky v rámci školy

Pokud žák na konci pololetí z některých předmětů neprospěl nebo je z některých předmětů nehodnocen, dlouhodobě neplní zadané úkoly, svým chováním soustavně porušuje školní řád a jsou vůči němu uplatňována výchovná opatření nebo jeho příprava není systematická, je ohrožen školní neúspěšností.

Postup řešení

Škola si v prevenci stanovuje tyto dlouhodobé cíle:

- vytvářet kvalitní prostředí ve třídách a škole,
- sledovat a vyhodnocovat problematiku školní neúspěšnosti,
- v rámci DVPP rozvíjet klíčové dovednosti pedagogů pro tuto oblast,
- poskytovat nabídku pomoci pro žáky, kteří potřebují řešit náročné životní situace,
- poskytovat komplexní podporu na všech úrovních (žák-rodíč-učitel-ŠPP).

Při řešení školní neúspěšnosti je nezbytná spolupráce školy, rodiny, samotného žáka a dalších odborníků.

Postupuje se v rámci tohoto modelu:

1. individuální pomoc vyučujícího v rámci běžné výuky,
2. zapojení ŠPP,
3. zapojení ŠPZ (PPP/SPC).

V závislosti na potřebách školy a žáků mohou být některé kroky a aktivity upraveny nebo nahrazeny jinými.

Aktivity školy

Je důležité si uvědomit, že každý žák je jedinečný a může mít odlišné potřeby, takže bude důležité se zaměřit na specifické potřeby žáků v konkrétních případech a přizpůsobit opatření jejich individuálním potřebám. Škola nabízí všem žákům tyto aktivity a možnosti, které vychází z klíčových protektivních faktorů školní neúspěšnosti:

- rodinná podpora (aktivní zapojení do života dětí, podpora jejich akademického úspěchu a zájmů),
- podpora ze strany učitelů (individuální podpora, diferenciacce učiva, kroky k lepšímu porozumění),
- dobré mezilidské vztahy (silné sociální vztahy mezi spolužáky, emoční a psychologická podpora),
- mimoškolní aktivita (zapojení do zájmových aktivit, smysluplné a motivující zájmy),
- zdravý životní styl (kvalitní spánek, zdravá strava, pravidelný pohyb).

Protektivní faktor	Aktivita	Zodpovědnost
Silná rodinná podpora	Pořádání rodičovských schůzek	Vedení školy, TU
	Možnost individuálních konzultací s (třídními) učiteli	TU + učitelé
	Aktuální informace o výsledcích vzdělávání a absenci (informační systém Edupage)	Učitelé
	Možnost individuálních konzultací se členy ŠPP	ŠPP
	Spolupráce se Spolkem rodičů na školních akcích	Vedení školy, učitelé, ŠPP
Podpora ze strany učitelů	Spolupráce TU a rodičů, informovanost učitelů	TU, učitelé
	Doporučení pro učitele o přístupu k žákům s SVP	Výchovná poradkyně, školní psycholog
	Doporučení pro učitele o přístupu k žákům nadaným	Poradkyně pro nadané, školní psycholog
	Individualizovaná výuka	Učitelé
	Individuální přístup	Učitelé, TU, ŠPP
	Doučování, možnost navštěvovat u jiného učitele	Učitelé
	Možnost individuálních konzultací s učiteli (i online formy komunikace)	Učitelé
	Střídání různých forem výuky (aktivizující, digitální, projekty, exkurze, praxe)	Učitelé
Dobré mezilidské vztahy	Adaptační kurz	Školní psycholog, VP, MP, TU, učitelé
	Pravidelné třídnické hodiny (HTU)	TU
	Zapojování skupinových forem výuky	Učitelé
	Měření třídního klima	Školní psycholog,
Mimoškolní zájmy	Široká nabídka kroužků (umělecké, sportovní, jazykové kurzy)	Učitelé
	Nabídka aktivit Domova mládeže	Vychovatelé
	Zapojování do dobrovolnické činnosti a dobročinnosti	Učitelé

Zdravý životní styl	Zdravý životní styl jako součást ŠVP (PSY, PED, BIO, TV, apod.)	Učitelé
	Možnost individuálních konzultací pro žáky i rodiče	ŠPP
	Programy pro třídy (psychohygiena, duševní zdraví, zdravý životní styl)	Školní psycholog
	Zdravý životní styl jako součást Minimálního preventivního programu	Metodik prevence

Role rodičů a zákonných zástupců

Rodiče hrají klíčovou roli při prevenci školní neúspěšnosti u svých dětí. Způsoby, jakými mohou rodiče přispět ke zlepšení školního úspěchu svých dětí:

- podpora domácího prostředí – rodiče by měli vytvářet příznivé domácí prostředí pro učení (tiché a klidné místo pro studium, dostatek světla a vhodné vybavení pro učení, jako jsou knihy, počítač a internetové připojení).
- podpora učení – rodiče by měli podporovat své děti v učení a motivovat je k dosažení lepších výsledků. Mohou pomoci vysvětlit obtížné učivo, pravidelně se ptát na pokrok a povzbuzovat své děti k dalšímu vzdělávání, zařídit doučování.
- komunikace s učiteli – rodiče by měli udržovat pravidelný kontakt s učiteli svých dětí, aby se dozvěděli o jejich akademickém pokroku, potřebách pro další rozvoj a případných problémech, na kterých by mohli spolupracovat.
- podpora mimoškolních aktivit – rodiče by měli podporovat své děti v zájmech a koníčcích, což může pomoci žákům najít smysluplné aktivity mimo školu a snížit riziko školní neúspěšnosti.
- vytváření pozitivního prostředí – rodiče by měli vytvářet pozitivní domácí prostředí, to zahrnuje podporu zdravého životního stylu, respekt k ostatním a toleranci vůči různým názorům a kulturním rozdílům.

Rodiče mohou být účinnými partnery v prevenci školní neúspěšnosti a mohou pomoci svým dětem dosáhnout školního úspěchu. Je důležité si uvědomit, že každý žák je jedinečný a může mít odlišné potřeby, takže je důležité se zaměřit na specifické potřeby žáků v konkrétních případech a přizpůsobit opatření jejich individuálním potřebám

Role učitele

Učitelé mají za úkol u žáků registrovat také doprovodné jevy jako jsou neurotické příznaky (bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie), poruchy chování (zvýšená absence v některém předmětu, nebo celková absence, záškoláctví) nebo obranné mechanismy (ztráta motivace, pocit méněcennosti).

Pro předcházení školní neúspěšnosti se učitelům doporučuje následující:

- klást na dítě přiměřené nároky,
- dbát na jeho pravidelnou docházku do školy,
- důsledně kontrolovat splnění zadaných úkolů,
- zdůrazňovat jeho pozitivní stránky,
- oceňovat jeho jedinečnost,
- umožňovat žákům vyslovovat vlastní názory,
- podporovat aktivitu žáků,
- dávat příležitost zažít úspěch,
- motivovat žáky, rozebírat s nimi jejich úspěchy,
- vyhýbat se negativnímu srovnávání,
- věnovat pozornost rodinnému zázemí žáka.

Učitel může identifikovat žáky ohrožené školním neúspěchem následujícími způsoby:

1. monitorování průběhu studia – v průběhu studia sledovat výkonnost žáků a jejich průběžné výsledky. Opakované špatné výsledky či dlouhodobé výkyvy mohou být signálem pro identifikaci ohroženého žáka.
2. pozorování chování – učitel v průběhu studia sleduje chování žáka. Indikací problému může být distanc žáka od ostatních spolužáků, neaktivita nebo agresivní chování.
3. komunikace učitele s TU/ŠPP – učitel komunikuje průběžně s TU (případně členy ŠPP) o svých dojmech a pozorováních týkajících se chování a školního výkonu žáků.
4. komunikace s žáky – učitel může při podezření na ohroženého žáka s žákem mluvit a zjistit, zda má nějaké problémy. Učitel se snaží zajistit bezpečné a nekritické prostředí, aby se žák mohl otevřít a sdělit své problémy.
5. spolupráce s rodiči – škola může vytvořit Plán pedagogické podpory ve spolupráci učitel – rodič – třídní učitel – žák – výchovná poradkyně/ŠPP.

Tyto kroky v kombinaci s pozorností, pečlivostí a trpělivostí mohou pomoci při identifikaci žáků, kteří jsou ohroženi školním neúspěchem. Včasné podchycení potíží žáka je prvním krokem. Pokud učitel vyhodnotí, že se nejedná o aktuální jednorázový výkyv u žáka, ale o obtíže dlouhodobějšího charakteru, informuje třídního učitele.

Role třídního učitele

Třídní učitel následně ověří, zda jde o problém spojený jen s jedním vyučovacím předmětem nebo zda se týká více vyučovacích předmětů, případně zda problém souvisí s výchovnými problémy.

Podle závažnosti problému třídní učitel kontaktuje rodiče, nabídne osobní jednání s jednotlivými vyučujícími, případně s výchovným poradcem, metodikem prevence rizikového chování, školním psychologem či dalšími členy školního poradenského pracoviště (ŠPP). O jednáních se vedou písemné záznamy, které obsahují doporučení školy vůči rodičům a postoje rodičů k nim (individuální doučování, vyšetření v PPP, apod.).

Role školního poradenského pracoviště

Školní poradenské pracoviště má v prevenci školní neúspěšnosti žáků středních škol klíčovou roli. Výchovná poradkyně se primárně zaměřuje na prevenci školního neúspěchu a podporu žáků v jejich školním rozvoji. Úzce spolupracuje na prevenci školní neúspěšnosti s ostatními členy ŠPP.

Jedním z hlavních úkolů výchovné poradkyně je identifikace žáků ohrožených školním neúspěchem. V tomto procesu spolupracuje se (třídními) učiteli a využívá různé metody, jako jsou průběžná sledování studijních výsledků a chování žáků, analýzy absencí a rozhovory s žáky a jejich rodiči. Na základě toho může vytvářet individuální Plán pedagogické podpory pro žáky, u kterých je třeba nastavit specifické kroky.

Na základě závažnosti a potřeby doporučuje žákům a rodičům spolupráci s dalšími odborníky jako je Pedagogicko-psychologická poradna, Speciálně-pedagogické centrum apod. S těmito odborníky v případě potřeby komunikuje a nastavuje účinná opatření, kroky a postupy s cílem školního úspěchu žáka.

Role vedení školy

Vedení školy vyhodnocuje, zda ke zvýšené neúspěšnosti nedochází jen u některých vyučovacích předmětů, nebo jen u některých vyučujících. Na toto téma případně zaměřuje svoji kontrolní a hospitační činnost.

Možná opatření

Na základě postupu řešení se stanoví možná opatření pro žáka:

- zvýšená motivace žáka k učení – důraz na pozitivní hodnocení, stanovení přiměřeného rozsahu učiva, podpůrné pomůcky (přehledy), využití pomoci spolužáků, podpůrné aktivity – oznamování termínů písemných prací a zkoušení, slovní hodnocení,
- zajišťování vhodných pomůcek vzhledem k odlišným stylům učení (preference vizuálního, nebo audio vnímání),
- seznamování s možnými styly učení a učí se vědomě používat styl pro něj nejvýhodnější,
- individuální konzultace, doučování, kompenzace nedostatků pomocí speciálně pedagogických postupů (PLPP, spolupráce s PPP, SPC),
- pomoc při začleňování žáka do třídního kolektivu,
- stanovení přiměřeného rozsahu učiva,
- zvýšená práce pedagogů s kolektivem třídy, náprava narušeného klimatu třídy
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- včasné informování rodičů o mimořádném zhoršení prospěchu žáka, tak, aby se zvýšenou péčí mohlo zabránit zhoršení souhrnné klasifikace žáka na konci každého pololetí,
- u žáků, jejichž neúspěšnost souvisí spíše se sociálním znevýhodněním, konzultovat situaci s OSPOD.

Hodnocení a monitorování

Škola průběžně vyhodnocuje úspěšnost nastavených opatření, dlouhodobě sleduje žáky s rizikem neúspěšnosti, poskytuje jim pomoc k jejímu překonání, zohledňuje vnější prostředí ovlivňující výsledky žáků, přijímá případná opatření k zamezení rizikového chování.

Na pedagogických poradách, poradách ŠPP a poradách předmětových komisí je vyhodnocována situace vzdělávání žáků ohrožených školní neúspěšností.

Užitečné zdroje a literatura

<https://zapojmevsechny.cz/landing-pages/detail/vliv-nadani-tremy-a-stylu-uceni-na-skolni-uspesnost>

<https://www.opppvyskov.cz/index.php/pracoviste/vyskov/80-rodic/191-skolni-neuspesnost>

<https://psychologie.cz/rodic-jako-kouc/>

Dokument Prevence školní neúspěšnosti schválila ředitelka školy.

V Boskovicích dne 2. 9. 2024

.....

Mgr. Leona Valterová,
ředitelka